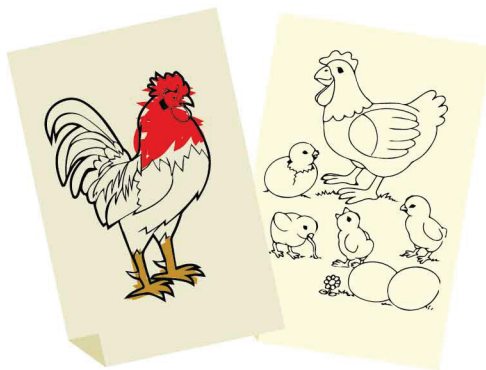

จากจิตอาสา ถึงสำนักพลเมือง

โครงการศึกษาพฤติกรรมเด็กโรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล
สู่การสร้างระบบอาสาสมัครที่เชื่อมโยงระหว่าง
โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูลและมหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ผ่านมา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรีต้องเข้าไปทำกิจกรรมจิตอาสาแก่นักเรียนโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณ เป็นประจำทุกปี แต่การทำกิจกรรมดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน นื่องๆ ทีมทาสี จึงอาสาเข้ามาทำสื่อรายวิชาเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระการสอนให้ครูในโรงเรียน ด้วยการทำโครงการศึกษา พฤติกรรมเด็กโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณสู่การสร้างระบบอาสาสมัครที่เชื่อมโยงกับ โรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณและมหาวิทยาลัยศิลปากร

ระดับอนุบาล

ภาพวาดเพื่อให้น้องฝึกระบายสี แล้วนำไปติดบนฟิวเจอร์บอร์ด

ระดับประถมศึกษา

ทำสื่อนิทานโดยมีพี่เป็นคนเล่า และตั้งคำถามจากนิทาน

กระบวนการทำงาน

1

นักศึกษาบรืษาคครูในโรงเรียน เพื่อให้ได้สื่อที่ตรงกับความต้องการ

2

ออกแบบสื่อการสอน

คุณค่าที่เกิดขึ้น

ต่อเยาวชน

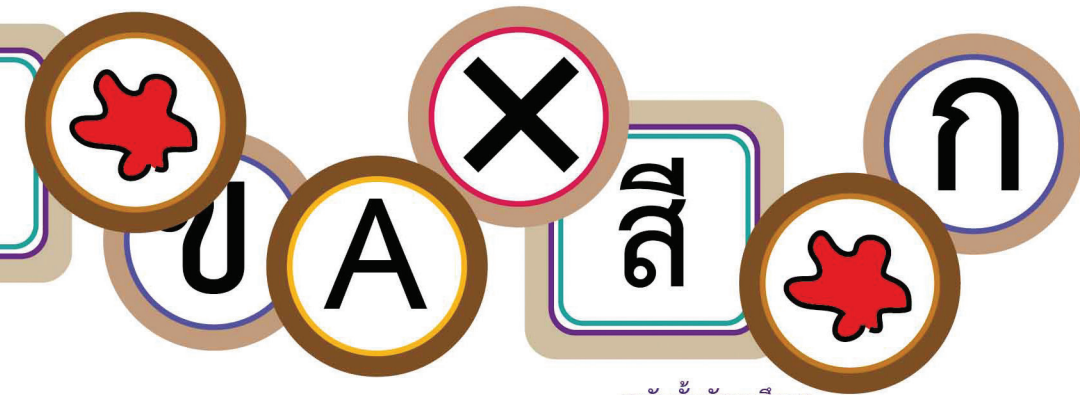
การทำงานเป็นทีมต้องใช้ทั้งความเสียสละ การรับฟัง และการให้อภัยกัน เพื่อให้ การทำโครงการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นแนวทาง ที่ดีในการฝึกความกระตือรือร้น การจัดการเวลา การกล้าพูด กล้าแสดงออก และการวางแผน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนและ การทำงานได้ ขณะเดียวกันการทำ กิจกรรมก็ทำให้มีพื้นที่ในการทดลองใช้ วิชาความรู้จากภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติ

ต่อชุมชน

โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล ได้สื่อการสอนรายวิชาสำหรับ ชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาไว้แบ่งเบาภาระ การสอนของครู และเกิดความ ร่วมมือในการพัฒนาโมเดล อาสาสมัครของโรงเรียน เพชรบุรีปัญญานุกูลกับ มหาวิทยาลัยศิลปากรต่อไป

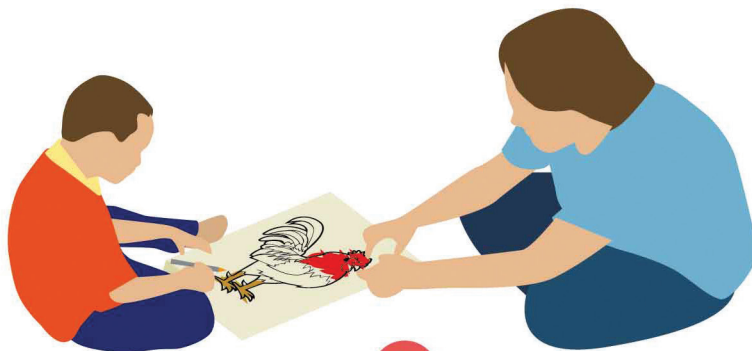
ต่อมหาวิทยาลัย

นำโมเดลอาสาสมัครของโรงเรียน เพชรบุรีปัญญานุกูล เสนอต่อ มหาวิทยาลัยให้เปลี่ยนแปลง รูปแบบการทำกิจกรรมจิตอาสา จากเดิมที่บริจาคสิ่งของ เลี้ยงอาหาร มาเป็นการให้นักศึกษาเข้าร่วม ทำกิจกรรมสอนทักษะชีวิตหรือ วิชาเรียนพื้นฐานแก่น้องๆ ในโรงเรียนแทน เพื่อให้การทำงาน เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัย ตอบโจทย์ชุมชนสังคมอย่างแท้จริง

ระดับชั้นมัธยมศึกษา

เป็นสื่อวิชาภาษาอังกฤษในรูปแบบจิ๊กซอว์ เพื่อให้น้องๆ ช่วยกันต่อ จับคู่คำศัพท์

3

ทดลองนำสื่อการสอนไปใช้ในโรงเรียน

การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นแนวทางที่ดี ในการฝึกความกระตือรือร้น การจัดการเวลา และการวางแผน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนได้ ขณะเดียวกันการทำกิจกรรมก็ทำให้มีพื้นที่ในการทดลองใช้วิชาภาคทฤษฎี จากห้องเรียนไปสู่การปฏิบัติจริง ดังนั้น ทั้ง 2 อย่างทำพร้อมกันได้

โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นโรงเรียนสหศึกษา เปิดสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งแบบประจำและไปกลับ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นสถานศึกษาที่มีผู้ใจบุญเข้ามามอบสิ่งของและเลี้ยงอาหารอยู่เสมอ แต่โรงเรียนก็ยังขาดแคลนบุคลากรดูแลนักเรียน

จากประสบการณ์ที่เคยช่วยรุ่นพี่ที่มหาวิทยาลัยจัดชุมนุมพรรคการนำเสนอในงานมหกรรมพลังเด็กและเยาวชนภาคตะวันตกที่ผ่านมา คือจุดเริ่มต้นทำให้ **จูน-ปัทมา มุกตาม่วง** สนใจโครงการที่แตกต่างจากการทำกิจกรรมรูปแบบเดิม ๆ ในมหาวิทยาลัย เมื่อ**อาจารย์ อ้อ-รุติมา เวชพงศ์** ชักชวนเข้าร่วมโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคมภาคตะวันตก ปีที่ 2 เธอจึงตอบตกลงทันที แล้วเริ่มรวบรวมสมาชิก โดยชวน **น้ำตาล-บัวนัดดา สุขชาติ** รุ่นพี่ที่มหาวิทยาลัยปีแรก เข้าร่วมทีมก่อน เพราะเห็นว่าน่าจะมีประสบการณ์ดี ๆ

ช่วยแนะนำการทำงานได้ จากนั้นชักชวน **คาม-นวคาม งามสม เอ้-กรวรรณ ม่วงลับ และ หมิว-นงลักษณ์ สืบนาถ เข้าร่วมทีม** โดยทุกคนให้เหตุผลว่า เป็นเพราะต้องการฝึกทักษะ และประสบการณ์ชีวิตแบบที่หาไม่ได้ในมหาวิทยาลัย

จูน บอกต่อว่า ตอนนั้นยังไม่รู้ว่าจะทำโครงการอะไร พอดีที่**ป้อม-กันทรากกร จรัสมาธูสร ที่ปรึกษาโครงการ** **ชวนคิดว่า** ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จะจัดกิจกรรมจิตอาสาให้นักศึกษาเข้าไปเลี้ยงอาหารกลางวัน และมอบสิ่งของให้แก่นักเรียนเป็นประจำ แต่เป็นกิจกรรมสั้น ๆ เพียง 1 วัน ลองคิดว่า พวกเราจะสามารถเข้าไปทำกิจกรรมที่แตกต่างจากเดิมได้หรือไม่อย่างไร ประกอบกับพวกเราไม่ค่อยรู้จักชุมชนแถวนี้ดีพอ จึงคิดว่าเข้าไปทำโครงการในโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาญกุลน่าจะดีกว่า เพราะพอคุ่นชินกับที่นี้อยู่บ้าง

จึงเกิดเป็น**โครงการศึกษาพฤติกรรมเด็กโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาญกุลสู่การสร้างระบบอาสาสมัครที่เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาญกุล และมหาวิทยาลัยศิลปากร**

“จริงๆ แล้วน้องไม่ได้ผิดหวัง สิ่งนี้น้องเป็นคือภาวะปกติของเขา เหมือนที่เรา มีภาวะปกติของเรา ต่างคนต่างปกติกันคนละแบบ ทำให้เราเข้าใจว่า ถ้าจะทำได้ ก็ทำกิจกรรมให้น้องก็ควรปรับทัศนคติที่เคยมีและเริ่มเรียนรู้น้องให้มากขึ้น”

ทดลองทำกายตัวเอง

เมื่อมีข้อสรุปออกมาว่าจะไปทำโครงการที่โรงเรียนเพชรบุรีปัญญาญกุล สมาชิกในทีมแต่ละคนกลับค่อนข้างกังวล เนื่องจากเคยมีประสบการณ์ไม่น่าพิสมัยขณะเข้าไปทำกิจกรรมตอนอยู่ชั้นปีที่ 1

“หนูเป็นคนไม่ชอบเด็กอยู่แล้ว ยิ่งน้องไม่เหมือนเด็กทั่วไป ยิ่งกลัวว่าจะทำกิจกรรมกันไม่รู้เรื่อง ก่อนเข้าไปที่โรงเรียนจึงตั้งใจอยู่ว่าจะไปดีไหม” จูน เล่า

สุดท้ายความลังเลของทีมงานก็ถูกสรุปด้วยคำพูดสั้นๆ ที่ทรงพลังว่า “ลองทำ” เพราะเห็นว่าเป็นความท้าทายและการก้าวข้ามความรู้สึกของตัวเองครั้งใหญ่

ด้วยยังไม่มีเป้าหมายการทำงานชัดเจน การลงพื้นที่ครั้งแรกของทีมงานจึงเป็นเพียงการลงไปดูสถานการณ์และปัญหาที่โรงเรียนประสบอยู่ เพื่อประเมินว่าศักยภาพของพวกเขาจะช่วยเหลือเรื่องใดได้บ้าง เมื่อไปถึงโรงเรียนพบน้องๆ ไม่กี่คน เนื่องจากเป็นเวลาเรียนจึงไปพูดคุยกับ**ครูเล็ก-พิทักษ์ สุระชาติ**ถึงปัญหาใหญ่ที่โรงเรียนประสบอยู่คือ มีครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และนักเรียนมักหลงลืมทักษะชีวิตที่โรงเรียนสอนเมื่อกลับไปอยู่บ้าน เช่น ผูกเชือกรองเท้า ตักข้าวกินเอง ทำให้ครูต้องสอนซ้ำไปซ้ำมา

เมื่อรู้ปัญหา ทีมงานคิดตรงกันว่า น่าจะช่วยแก้ปัญหาการลืมทักษะชีวิตของน้องด้วยการทำสื่อสอนทักษะเพื่อนันย้าความจำของน้อง แม้การสร้างสื่อดังกล่าวจำเป็นต้อง

มีความรู้เฉพาะทาง ที่อาจยากเกินไปสำหรับทีมงานที่ไม่ได้เรียนการศึกษาพิเศษมาโดยตรง แต่เมื่อประเมินศักยภาพของทีมงานแล้วคิดว่าสามารถทำได้

นอกจากได้เป้าหมายการทำโครงการแล้ว การลงพื้นที่ครั้งนี้ยังทำให้ทีมงานเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเด็กพิเศษอีกด้วย จนเล่าว่า หลังคุยกับครูเล็กเสร็จ ความรู้สึกของพวกเขาที่มีต่อเด็กพิเศษเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง จากคำพูดหนึ่งของครูว่า **จริงๆ แล้วน้องไม่ได้ผิดปกติ สิ่งที่น่าเป็นคือภาวะปกติของเขา เหมือนที่เรามีภาวะปกติของเรา** ต่างคนต่างปกติกันคนละแบบ ทำให้เราเข้าใจว่า ถ้าจะทำกิจกรรมให้น้องก็ควรปรับทัศนคติที่เคยมีและเริ่มเรียนรู้น้องให้มากขึ้น

เมื่อรับรู้และเข้าใจภาวะดังกล่าว ทีมงานจึงมุ่งมั่นกับการทำโครงการมากกว่าเดิม ตั้งต้นพูดคุย พร้อมหาข้อมูลเกี่ยวกับการทำสื่อสอนทักษะชีวิต ด้วยหวังว่าหากทำสำเร็จ จะเอื้อประโยชน์ต่อน้องเมื่อต้องออกไปอยู่ในสังคมภายนอก สามารถพึ่งพาตัวเองและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

ทีมงานลงพื้นที่อีกครั้ง เพื่อขอคำแนะนำในการทำสื่อสอนทักษะเพิ่มเติม ครูเล็กจึงช่วยติดต่อให้เข้าพบกับ**อาจารย์อังคณา พลังกร รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูเหมียว-ธัญวรัชย์ ศิลปะวิสุทธิ์ ครูฝ่ายวิชาการ** ที่มีประสบการณ์สอนเด็กพิเศษมายาวนานแนะนำให้ทำสื่อการเรียนการสอนรายวิชา เนื่องจากสื่อเก่าที่มีอยู่ไม่น่าสนใจ และไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เพราะการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กให้ได้ผล ทีมงานต้องทำสื่อให้เด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งยากมาก ประกอบกับข้อจำกัดของโรงเรียนที่ไม่อนุญาตให้ขึ้นอาคารเรียน เพราะเกรงว่าจะรบกวนการเรียนการสอน ทำให้ทีมงานไม่มีข้อมูลพฤติกรรมน้องมาใช้ทำสื่อ จึงต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่อีกครั้ง

ความพยายามคือบทพิสูจน์

เมื่อได้รับคำแนะนำจากครูในโรงเรียน ทีมงานจึงตัดสินใจเปลี่ยนเป้าหมายมาเป็นการสังเกตพฤติกรรมของน้อง และจัดทำคู่มือการดูแลลูกแก่ผู้ปกครองแทน เพื่ออุดช่องว่างของการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องระหว่างที่บ้านและที่โรงเรียน แม้จะมีข้อจำกัดเรื่องการขึ้นอาคารเรียน ทีมงานก็ไม่ท้อ พยายามมองหาโอกาสของการเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษ ใช้วิธีสังเกตการใช้ชีวิตทั่วไปในโรงเรียนของเด็กและสอบถามกับบุคลากรในโรงเรียนว่าน้องมีนิสัยและพฤติกรรมอย่างไร

แต่เมื่อได้เข้าร่วมเวทีนับ 2 ชั่วโมงให้คิด ยุให้ทำ พี่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ ชวนทีมงานทบทวน และวางแผนการทำงานให้ชัดเจนขึ้น ทำให้ทีมงานต้องเปลี่ยนเป้าหมายอีกครั้ง เป็นการสร้างระบบอาสาสมัครสำหรับนักศึกษา มศก. เพชรบุรีที่ต้องการเข้าไปทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนให้มีแนวทางการช่วยเหลือโรงเรียนอย่างถูกต้อง เพราะมองว่ามีความเป็นไปได้มากกว่าการจัดทำคู่มือที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะทาง และน่าจะให้ประโยชน์ที่ยั่งยืนกับโรงเรียน นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร ตลอดจนผู้ใจบุญที่อยากมีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียน แต่ครูในโรงเรียนไม่เห็นด้วย และเพื่อให้งานเดินหน้า ทีมงานจึงกลับมาทำสื่อรายวิชาตามที่ครูในโรงเรียนแนะนำ

เมื่อตกลงว่าจะทำสื่อรายวิชา ทีมงานจึงเริ่มค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต สื่อที่เคยคิดว่าทำได้ง่าย ๆ ไม่ค่อยคิดถึง เพราะมีรายละเอียดหลายอย่างที่ละเอียดไม่ได้ เช่น ลักษณะการใช้สีที่โดดเด่น หรือภาพประกอบที่ต้องมีขนาดใหญ่มากพอ เพื่อให้เด็กมองเห็นชัดเจน เป็นต้น แต่ทีมงานก็พยายามทำจนสื่อเสร็จสมบูรณ์ นำไปให้คุณครูทดลองใช้จริงกับน้อง ๆ โดยมีพวกเขาคอยสังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ ภายในห้องเรียน ซึ่งทำให้ทีมงานได้รับบทเรียนว่า สิ่งสำคัญที่สุดของการทำงานคือ “ความเอาใจใส่” ที่ต้องมีในทุกขั้นตอนการทำงาน ทั้งค้นหาข้อมูล ลงมือทำงาน ตรวจสอบความสมบูรณ์ อันจะทำให้ชิ้นงานนั้นออกมาดี

“เราปรับสื่อกันหลายรอบมากกว่าจะเสร็จสมบูรณ์ แต่พอลองนำไปใช้จริงแล้ว ภาพที่คิดว่าใหญ่สำหรับเรา กลับเล็กเกินไปสำหรับน้อง หรือใส่รูปไปที่ไม่ใช่แบบที่น้องเคยเรียน น้องก็มองไม่ออกว่าเป็นไก่ เพราะน้องต้องจำไก่ตัวเดียวกับที่เขาเคยเรียน เขาถึงจะรู้ว่านั่นคือ ก.ไก่ ทำให้เรารู้ตัวเลยว่า เราศึกษาข้อมูลมาไม่ลึกมากพอ” เอ้เล่า

หลังจากนั้น ทีมงานลองขออนุญาตครูประจำชั้นพูดคุยกับน้องและทำกิจกรรมสันทนนาการ โดยไม่คาดคิดว่าจะนำไปสู่โอกาสครั้งใหญ่ เมื่อครูเหมียวเปิดโอกาสให้พวกเขาชักชวนเพื่อน ๆ ในมหาวิทยาลัยมาทำกิจกรรมกับน้อง เพราะเห็นความตั้งใจจริงที่อยากช่วยเหลือโรงเรียนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

“สิ่งสำคัญที่สุดของการทำงานคือ “ความเอาใจใส่” ที่ต้องมีในทุกขั้นตอนการทำงาน ทั้งค้นหาข้อมูล ลงมือทำงาน ตรวจสอบความสมบูรณ์ อันจะทำให้ชิ้นงานนั้นออกมาดี”

การได้รับโอกาสในครั้งนี้ เป็นความสำเร็จที่มีความหมายกับทีมงานเป็นอย่างมาก เพราะทำให้รู้ว่าการพยายามด้วยความจริงใจคือมาตรวัดความตั้งใจที่เห็นผลชัดเจนที่สุด อีกประการคือ การขยับงานต่อจากนี้จะสะดวกขึ้น เพราะความสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ดีขึ้น รวมทั้งเป็นกำลังใจให้ทีมงานมีแรงทำโครงการต่อไป

อาสาสร้างสื่อเพื่อการเรียนรู้

เมื่อได้ทำกิจกรรมตามความตั้งใจ ทีมงานตั้งต้นด้วยการเปิดรับสมัครเพื่อน ๆ ในมหาวิทยาลัยเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยออกแบบสื่อการเรียนการสอน โดยตั้งเป้าหมายไว้ที่ 20 คน ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านโปสเตอร์และเฟซบุ๊ก แต่ปรากฏว่าไม่มีคนสมัคร ทีมงานจึงใช้วิธีเพิ่มการให้ชิวโมง กยศ.¹ เพื่อดึงดูดเพื่อนนักศึกษาให้สนใจเข้าร่วม กระทั่งได้อาสาสมัครประมาณ 10 กว่าคน

¹ การเข้าร่วมโครงการจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์กับสังคมไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง ซึ่งเป็นเงื่อนไขของนักศึกษาที่กู้เงินในกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

จากหลายวิชาเรียน เช่น ICT สัตวศาสตร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนให้อาสาสมัครเริ่มงาน ทีมงานได้ชี้แจงที่มาที่ไปและเป้าหมายการทำโครงการให้เหล่าอาสาสมัครฟัง เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาให้ตรงกัน แล้วทำการอบรมความรู้เรื่องสื่อที่เหมาะสมกับเด็กพิเศษ ด้วยการแบ่งปันประสบการณ์การทำสื่อของตัวเอง และเปิดโอกาสให้อาสาสมัครแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับน้อง ๆ โรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณ เพื่อใช้เปรียบเทียบหลังทำกิจกรรมเสร็จ ซึ่งอาสาสมัครส่วนใหญ่รู้สึกไม่ต่างจากพวกเขาตอนที่ยังไม่ได้ลงไปคลุกคลีที่โรงเรียน จากนั้นจึงแบ่งอาสาสมัครออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงชั้นเรียนของน้อง ได้แก่ อนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ส่วนทีมงานกระจายตัวลงไปแต่ละกลุ่ม เพื่อช่วยดูแลให้คำแนะนำ

ทีมงานบอกว่า สื่อที่อาสาสมัครทำออกมาดูน่ารักและน่าสนใจมาก โดยสื่อของชั้นอนุบาลจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสี เป็นภาพวาดที่ให้น้องช่วยกันระบายสี จากนั้นนำไปแปะบนฟิวเจอร์บอร์ด แล้วให้น้อง ๆ ช่วยกันดูว่า

“ทีมงานกลับมากอดบกรเรียนความรู้สึกของอาสาสมัครที่มีเพื่อนๆ ได้รับคำตอบว่า จากที่เคยคิดว่าน้องไม่สามารถทำอะไรด้วยตัวเอง กลับพบว่าน้องแต่ละคนมีความสามารถ และความเก่งเฉพาะตัว ทำให้อาสาสมัครเกิดความรู้สึกดีๆ และอยากมาช่วยกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง แม้ไม่มีชั่วโมง กยศ. เป็นผลตอบแทนก็ตาม”

เป็นสื่ออะไร ส่วนชั้น**ประถมศึกษา** ทำสื่อนิทาน มีพี่เป็นคนเล่าและตั้งคำถามจากนิทานกับน้องๆ เพื่อกระตุ้นให้น้องคิดตามและสนุกกับการเรียน สำหรับระดับชั้น**มัธยมศึกษา** เป็นสื่อวิชาภาษาอังกฤษในรูปแบบจิ๊กซอว์ที่น้องต้องช่วยกันต่อ แล้วหยิบคำศัพท์ที่ตรงกับภาพมาจับคู่กัน

ทว่าพอนำสื่อไปทดลองใช้ในห้องเรียน กลับไม่ได้ได้รับความสนใจจากน้องตามที่คาดหวัง เพราะน้องแต่ละคนมีความชอบต่างกัน ทีมงานและเหล่าอาสาสมัครจึงต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการเปลี่ยนมาใช้สื่อของโรงเรียนแทน แล้วให้พี่ๆ เข้าไปชวนน้องทำกิจกรรมเป็นรายคน เช่น เล่นกีฬา ระบายสี หรืออ่านหนังสือ

เอ้เล่าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่า “นักเรียนในโรงเรียนจะมี 3 แบบ คือ ออทิสติก ดาวน์ซินโดรม และ LD ซึ่งเรียนรวมในห้องเดียวกัน แต่ชอบเรียนสื่อคนละแบบ ครูจะรู้ว่าเด็กคนไหนชอบอะไร แล้วเลือกสื่อให้ตรงกับความสนใจ”

สื่อเดียวที่ใช้ได้ผลคือชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเห็นชัดว่าน้องสนุกสนานกับการได้หยิบจับจิ๊กซอว์ และเคลื่อนไหวร่างกายในการเดินไปหยิบบัตรคำศัพท์มาจับคู่กับภาพ ที่สำคัญคือ เกิดการสร้างความสัมพันธ์ภายในห้อง จากเงื่อนไขของพี่ๆ ที่ให้คนไม่รู้ถูกไปหยิบบัตรคำศัพท์ ส่วนคนที่รู้คอยบอกเพื่อนว่าให้เดินไปหยิบอันไหน ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กพิเศษจำเป็นต้องฝึกฝนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ในอนาคต

เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น คุณครูประจำชั้นมัธยมศึกษาได้ขอชื่อของพวกเขาไว้สอนต่อ เพราะชั้นขอที่ชื่อเพียงตัวเดียวสามารถตักนักเรียนทั้งหมดมาเรียนรู้ร่วมกันได้ ทำให้คุณครูจัดการเรียนการสอนสะดวกขึ้น นอกจากนี้ยังบอกเพิ่มว่า ครั้งต่อไปให้ชวนอาสาสมัครมาร่วมเรียนรู้ด้วยกันอีก สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนเปิดรับและเชื่อมั่นในตัวทีมงานมากขึ้น

หลังจากนั้น ทีมงานกลับมาถอดบทเรียนความรู้สึกของอาสาสมัครที่มีต่อห้อง ๆ ได้รับความตอบว่า จากที่เคยคิดว่าน้องไม่สามารถทำอะไรด้วยตัวเอง กลับพบว่าน้องแต่ละคนมีความสามารถ และมีความเก่งเฉพาะตัว ทำให้อาสาสมัครเกิดความรู้สึกดี ๆ และอยากมาช่วยกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง แม้ไม่มีชั่วโมง กยศ. เป็นผลตอบแทนก็ตาม

“เมื่อก่อนไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก พอมาทำโครงการนี้ต้องพูดมากขึ้น เพราะถ้าไม่แสดงความคิดเห็นกับเพื่อน งานก็ไม่เดิน และสถานการณ์เวลาลงพื้นที่หรือร่วมเวทีเวิร์กช็อปจะมีเงื่อนไขบังคับให้เราต้องกล้า ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้กับชีวิตได้ทั้งตอนนี้ และเป็นประสบการณ์สำหรับชีวิตข้างหน้า”

จากจิตอาสาถึงสำนักพลเมือง

ผลการทำโครงการลุล่วงไปด้วยดี จากความพยายามของทีมงานที่แม้ย่อท้อแต่ไม่เคยละทิ้งความตั้งใจ จนค่อย ๆ สร้างความเปลี่ยนแปลงขึ้นในเนื้อในตัว เริ่มจากทัศนคติที่เคยมีต่อเด็กพิเศษที่เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง โดยค้นพบว่า เด็กพิเศษก็เป็นดั่งผ้าขาวเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป หากได้รับการสอนอย่างถูกต้อง ย่อมเติบโตขึ้นมามีชีวิตที่งดงามได้เช่นกัน

ต่อมาคือการเรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นทีมที่ต้องใช้ทั้งความเสียสละ การรับฟัง และการให้อภัยกัน เพื่อขับเคลื่อนงานของทีมไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งกว่าจะเข้าใจทั้ง 3 สิ่ง โครงการของพวกเขา ก็เกือบล่มมาแล้ว

จนยอมรับว่า ตัวเองเป็นชนวนสำคัญของเรื่องดังกล่าว ปกติไม่ใช่คนจริงจังกับการทำงาน แต่โครงการนี้เธอเป็นคนชวนเพื่อน ๆ มา จึงตั้งใจว่าจะต้องทำให้ดีที่สุด มีช่วงหนึ่งที่ทุกคนในกลุ่มไม่ค่อยวาง เนื่องจากติดทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และแยกย้ายกันไปเรียนตามวิชาเอก ตารางเรียนจึงไม่ตรงกัน อีกทั้งมีการบ้านเยอะ เธอเลยแบ่งงานมาทำกับเอ้และพี่น้ำตาลก่อน ส่วนงานที่เหลือให้คามกับหมีทำ แต่เพื่อนกลับทำไม่ได้อย่างใจเลยพลั้งปากพูดว่า **“แค่นี้ทำไม่ได้ ไม่มีสมองหรือ”**

หมี เสริมต่อว่า ตอนนั้นได้ยินแล้วเสียใจมาก จนอยากออกจากโครงการ แต่เมื่อลองเปิดใจคุยกัน จึงรู้ว่าเพื่อนไม่ตั้งใจพูดรุนแรงเช่นนั้น และตัวเองก็ผิดจริงที่แบ่งเวลาไม่ถูก ไม่ค่อยมีเวลาให้งานโครงการ

ซึ่งเหตุการณ์นี้ได้กลายเป็นบทเรียนสำคัญของทั้งคู่ โดยจูนบอกว่า การคิดก่อนพูดคือสิ่งสำคัญมาก คำพูดถ้าออกจากปากแล้วไม่สามารถเอาคืนได้ และถ้าพูดไม่ดีอาจทำลายความสัมพันธ์ที่ดีให้หมดสิ้นได้ในพริบตา ส่วนหิมวิได้รู้ว่า เมื่อตัดสินใจจะทำสิ่งใดแล้วต้องจัดการเวลาให้ดี การแบ่งเวลาไม่ถูกจะส่งผลกระทบต่องานและผู้ร่วมงานด้วย

หลังเคลียร์ใจกันลงตัว ทีมงานแก้ปัญหาด้วยการนำตารางเรียนมาดู แล้วตกลงกันล่วงหน้าว่าจะทำโครงการวันไหน ใช้วิธีพูดคุยและเตรียมงานผ่านไลน์ เพื่อให้ไม่กองอยู่ที่คนใดคนหนึ่ง เมื่อมาเจอกันจึงลงมือทำงานได้ทันที

ส่วนเอ้ที่เพิ่งย้ายสาขาเรียน แม้ต้องเก็บวิชาเรียนเยอะกว่าเพื่อน แต่ด้วยความที่อยากทำโครงการเพื่อพัฒนาตัวเอง เธอจึงต้องจัดสรรเวลาตลอด จนรู้จักรับผิดชอบ เพราะไม่ต้องการละทิ้งหน้าที่ให้เป็นภาระของเพื่อน

ส่วนจูนเล่าข้อค้นพบในการทำกิจกรรมควบคู่กับการเรียนของเธอว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นแนวทางที่ดีในการฝึกความกระตือรือร้น การจัดการเวลา และการวางแผน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนได้ ขณะเดียวกันการทำกิจกรรมก็ทำให้มี

พื้นที่ทดลองใช้วิชาภาคทฤษฎีจากห้องเรียน ดังนั้น ทั้ง 2 อย่างทำพร้อมกันได้สู่การปฏิบัติจริง

สำหรับคาม บอกว่า เขาได้รับบทเรียนเรื่องการแบ่งเวลาและการรับฟังเพื่อนคล้ายกับคนอื่น แต่สิ่งที่ชื่นชอบที่สุดคือ การร่วมกิจกรรมเวทีเวิร์กช็อปกับโครงการพลังเด็กและเยาวชน ซึ่งช่วยสร้างมิตรภาพกับเพื่อนต่างกลุ่มและได้รับประสบการณ์ใหม่นอกเหนือจากห้องเรียน

“ความกล้าแสดงออก” คืออุปสรรคสำคัญของทีมที่พวกเขาก้าวผ่านมาได้ด้วยกระบวนการจากพี่เลี้ยงโครงการพลังเด็กและเยาวชน และการลงมือทำโครงการด้วยตัวเอง โดยเอ้ เส้าถึงความจำเป็นที่ทำให้เธอกล้าแสดงออกมากขึ้นว่า หากเธอหรือสมาชิกในทีมคนอื่นไม่กล้าพูด ไม่กล้าเสนอความคิดเวลาประชุม แผนงานอาจไม่เกิดขึ้น หรือถ้าเกิดขึ้นโดยความคิดของใครเพียงคนเดียว งานก็อาจจะออกมาไม่ดี ซึ่งไม่ใช่ความผิดของเพื่อน แต่ผิดที่เราไม่พูดเอง

ส่วนหิมวิบอกว่า เมื่อก่อนเป็นคนไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก พอมาทำโครงการนี้ต้องพูดมากขึ้น เพราะถ้าไม่แสดงความคิดเห็นกับเพื่อนงานก็ไม่เดิน และสถานการณ์เวลาลงพื้นที่หรือร่วมเวทีเวิร์กช็อป

จะมีเงื่อนไขบังคับให้เราต้องกล้า ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้กับชีวิตได้ทั้งตอนนี้ และเป็นประสบการณ์สำหรับชีวิตข้างหน้า

วันนี้รอยยิ้มปรากฏให้เห็นบนใบหน้าของทีมงานทุกคน และพวกเขากำลังวางแผนส่งต่อรอยยิ้มด้วยการนำรูปแบบการทำงานไปเสนอต่อมหาวิทยาลัย ให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำกิจกรรมจากจิตอาสาบริจาคสิ่งของ เลี้ยงอาหาร มาเป็นการให้นักศึกษาเข้ามาร่วมทำกิจกรรม สอนทักษะชีวิต หรือวิชาเรียน พื้นฐานแก่น้อง ๆ แทน เพื่อให้การทำงานเพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยตอบโจทย์ ชุมชนสังคมอย่างแท้จริง

“การเข้ามาทำโครงการนี้ เหมือนเราได้รับโอกาสดี ๆ จนอยากให้คนอื่นได้รับ โอกาสแบบนี้บ้าง จึงคิดพัฒนาโมเดลอาสาสมัครของโรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล สำหรับนักศึกษาศิลปากรที่อยากเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนว่าควรทำแบบไหน หรือ ต่อยอดอย่างไรที่มากกว่าการบริจาคอย่างเดียว เพราะการทำจิตอาสาแก้ปัญหา ทั้งหมดไม่ได้ ถ้าอยากแก้ไขอย่างลึกซึ้งและยั่งยืนกว่านั้น ต้องทำซ้ำ ๆ ไปบ่อย ๆ และต้องลงไปเรียนรู้ชุมชนเพื่อให้รู้จักและเข้าใจปัญหาจริง ๆ เพื่อจะได้ช่วยเหลือตรงกับสิ่งที่ผู้รับต้องการแล้ว ยังกระตุ้นให้สำนึกพลเมืองให้เกิดขึ้นด้วย แล้วถ้ายังชวนกันทำเรื่องดี ๆ แบบนี้หลายคน พอคนอื่นเห็นก็อาจตัดสินใจเข้ามา ช่วยกันมากขึ้น ๆ ให้สิ่งดี ๆ นั้นขยายผลต่อไปไม่รู้จบ” จูน อธิบาย

กระบวนการทำงานภายใต้โครงการพลังเด็กและเยาวชนฯ ทำให้ทีมงาน ได้มีโอกาสคลุกคลีกับปัญหาของโรงเรียน จนเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างถ่องแท้ แล้วลงมือช่วยเหลือตามศักยภาพ การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงไปพร้อมกัน กระทั่งเปลี่ยนแปลงมุมมอง นิสัย และพฤติกรรม ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่าสำนึกพลเมืองในหัวใจของพวกเขา ได้ถูกปลูกให้ตื่นเพื่อนำพลังของตนเองไปสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม แล้วแผ่ขยายสู่ความต้องการจะเป็นผู้จุดประกายสำนึกพลเมืองแก่เพื่อนร่วมมหาวิทยาลัยคนอื่น ๆ ถือเป็นการส่งโอกาสถึง 2 ต่อ คือ โรงเรียนได้นักศึกษามาช่วยผ่อนแรงของครู ส่วนนักศึกษาก็ได้พื้นที่ในการสร้างจิตสำนึกภายในให้หยั่งรากลึกเติบโตเป็นพลังของสังคมต่อไป

**โครงการศึกษาพฤติกรรมเด็กโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณ
สู่การสร้างระบบอาสาสมัครที่เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน
เพชรบุรีปัญญาคุณ และมหาวิทยาลัยศิลปากร**

ที่ปรึกษาโครงการ

กันทรภักดิ์ จรัสมาธูสร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

ทีมทำงาน

นักศึกษาสาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

บัวนัดดา สุขชาติตะ ชั้นปีที่ 4 เอกการจัดการท่องเที่ยว

ปีทมา มุกตาม่วง ชั้นปีที่ 3 เอกการจัดการท่องเที่ยว

กรวรรณ ม่วงลับ ชั้นปีที่ 3 เอกสิ่งแวดล้อม

นงลักษณ์ สืบนาค ชั้นปีที่ 3 เอกสิ่งแวดล้อม

นพคาม งามสม ชั้นปีที่ 3 เอกวิจัยชุมชน